T.C

DİCLE ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSİTİTÜSÜ

TARİH EĞİTİMİ TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

KİMLİK KAVRAMI ÜZERİNE

Mehmet EMEN

EBE064-Kimlik Sorunu ve Tarih Öğretimi

DİYARBAKIR, 2013

İÇİNDEKİLER

KİMLİK KAVRAMI ÜZERİNE ..... - 2 -
A) Kimlik Kavramı ..... - 2 -
Ulusal ve Kültürel Kimlik: ..... - 4 -
B) Tarih ve Kimlik İnşası ..... - 6 -
Ulusal Tarih ve Ulusal Kimlik ..... - 8 -
Türk Kimliğinin Oluşmasında Ulusal Tarih ve Basının Rolü: ..... - 10 -
Kimlik ve Değişkenlik ..... - 15 -
C) Küreselleşme Sürecinde Ulusal ve Yerel Kimlik, Medya Unsuru ..... - 17 -
Sonuç ..... - 23 -
KAYNAKÇA ..... - 24 -

KİMLİK KAVRAMI ÜZERİNE

Mehmet EMEN

A) Kimlik Kavramı

Türkçe'de eski dilde "hüviyet", yeni dilde "kimlik" olarak geçen bu kavram, Avrupa sosyal bilim literatüründe "self" ve "identity" olarak ifade edilmiştir.[1] Kimliğe ilk kez kavramsal bir tanımlama getiren, İngiliz âlimi John Locke'dir. Locke'a göre kimlik, bir idrak, hatırlama ve şuurluluk halidir. John Locke'den beri kimlikle ilgili kavramsal açıklamalar "self" terimi çerçevesinde ele alınırken, yirminci yüzyıldan itibaren "identity" kavramı yerleşmiştir. "Identity", Latince'de ayniyet, değişmezlik ve süreklilik manası taşıyan "idem"den gelir. Bu manasını temel olarak muhafaza etmiştir.

Her şeyden önce kimlik, insana özgü bir kavramdır. Kimliği oluşturan iki bileşen vardır. Bunlardan birincisi tanınma ve tanımlama, ikincisi ise aidiyettir. Kimlik, fert açısından ayniyet ve devamlılık ifade eden bir kavramdır. Tanınma ve tanımlama bireyin toplum içerisinde, toplum tarafından nasıl tanındığı ve kendisini nasıl tanımladığıdır. Bunun aracı ise dil ve kültürdür. Aidiyet ise bireyin kendini herhangi bir toplumsal gruba dâhil hissetmesiyle kendini gösterir. Burada önemli olan nokta şudur; her ne kadar toplum bireyi belli bir kimlikle tanımlıyorsa da, birey kendini söz konusu kimliği oluşturan topluluğa dâhil hissetmiyorsa, o kimliğe sahip olduğu söylenemez.[2] Böyle durumlar daha çok azınlık statüsündeki gruplarda gözlemlenmektedir.

Kimlik bireyin taşımış olduğu özelliklerin bütünü sonucunda oluşan kişiliğe denir. Bu tanımdan da anlaşılacağı üzere kimlik bir bireyin sahip olduğu maddi ve manevi değerlerin tamamını kapsamaktadır. Kabataslak haliyle kimlik; dil, din, ırk, aile ve yaşanılan coğrafya gibi önemli özelliklerin birey üzerinde oluşturduğu yapıdır. Burada bahsedilecek kimlik bireysel ölçekte değil toplumsal ve ulusal ölçektedir. Fakat toplum tek tek fertlerden oluştuğu için bireysel kimlikten de bahsedilecektir.

Bireysel kimlikte kişi, mensubu olduğu yapılanmanın özelliklerini taşır. Kimlik fert açısından ele alındığında, ferdin zaman ve mekân üzerindeki aksiyonunda bir birlik ve devamlılık ifade edecektir. Zaman ve mekân içinde sürekli hareket ve faaliyet içinde olan fert, farklı durum ve şartlarda gösterdiği tepkilerinde bir tutarlılığa, sürekliliğe, birliğe, ayniyete muhtaçtır. Kimlik, kişiyi çokluk içinde birliğe kavuşturan kilit mefhumdur. Kimliği olmayan insanın davranışlarında homojenlik bulunmayacak, her hareketi amaçsız, anlamsız bir vaziyette kalacaktır[3].

Devletler vatandaşlarına kimlik bilinci aşılarken öncelikle ferdi boyuta iner daha sonra toplumsal boyuta taşır. Yücel Öztürk'ün verdiği şu örnek bu durumu gayet iyi açıklamaktadır: Amerika yalnız yaklaşık 300 milyon nüfustan oluşan bir ülke değildir. Orası, Amerikalıların kendilerini tanımladığı bir yerdir. Amerika, Amerikalılara göre aynı

[1] Yücel Öztürk, ''Tarih ve Kimlik'' Akademik İncelemeler Dergisi, Sayı: 1, 2007, s. 4.
[2] Suavi Aydın, ''Kimlik Sorunu, Ulusallık ve Türk Kimliği'' Ankara, Öteki Yayınları, 1999, S 24
[3] Öztürk, agm, s. 10.

zamanda, "özgürlüğün, kahramanlığın" vatanıdır. Amerikan devleti dünya barışının koruyucusudur. Amerika'nın (Amerikalının) kimliğini ifade ediş şekli budur[4]. Bunun ne kadar kabul edildiği, ayrı bir tartışmadır. Burada üzerinde durmak istediğimiz husus ferdin kültürel ve ulusal kimlik içerisinde kendini nereye koyduğudur. Ferdin kendini nerede algıladığı onun kimliğidir. Bunun için bu algı alnında söz sahibi olmak isteyen hâkim politikalar bireysel kimliğe yön vermek istemektedir.

Psikoloji ilminde kimliğin karşılığı benliktir. Froud benliğin 'id-ego-süperego'' terkibine dayalı şekillendiğini iddia eder. Bu üç boyut arasında şekillenen benlik toplumsal kontrol mekanizması (otokontrol) tarafından denetlenir. Bu kontrol mekanizması bireyin toplum ferdi olmasından ve toplumun değer yargılarından güç almaktadır. Öztürk (agm) Frud'un benlik kavramın ''nefs'' kavramının denk geldiğini söylemektedir. İslam âlimlerince dört boyutta incelenen ''nefs'' şöyledir:

1-Nefs-i Emmare; Kötülüğe sevk eden nefis olup şehveti ifade eder.

2-Nefs-i Levvame; Kötülüğü işledikten sonra pişman olma durumunu ifade etmektedir.

3-Nefs-i Mütmainne; İyiliği ve kötülüğü birbirinden ayırt eder. İnsani ve vicdani boyutta hareket etmeyi ifade eder.

4-Nefs-i Natıka; İnsanın içinde olan özü ifade eder. İnsan ruhu, âyn, cevher, asıl ve maya gibi anlamları ihtiva eder.

Toplumda tek tip kimliğin olması düşünülemez. Kimlik kavramı üzerinde araştırmalar oldukça fazladır. Farklı kişilerden ve farklı bilimlerden çok çeşitli yorumlar gelmektedir. Kimlik pek çok tanımlamalara uğramıştır. Felsefe, psikoloji, sosyoloji, antropoloji ve tarih gibi bilim dalları bu kavramı kendi disiplinleri açısından izah etmişlerdir. İnsanlığın varoluşundan itibaren aidiyet ve güven duygusuna bağlı olarak ortaya çıkan kimlik kavramı Fransız devrimiyle beraber literatüre girerek keskinlik kazanmış ve bu aşmadan sonra tarihin konusu olma ve tarihi konu edinme özelliğini kazanmaya başlamıştır.

Ferdî hususiyetler, gelenekler, ahlakî değerler, kişisel motivasyonlar, sosyal normlar, tarihi değerler belli zaman ve mekânlarda birleşerek fert ve toplum kimliğini meydana getirirler[5].

Yapılan tüm araştırmalardan genel olarak şu dört kimlik kategorisi çıkarılabilir:

1- Bireysel Kimlik

2- Irksal (Kültürel) Kimlik

3- Ulusal (Vatandaşlık) Kimliği

4- Uluslar arası (Ulus Üstü) Kimlik

[4] Öztürk, agm, s. 9.
[5] Deau(1993)'dan akt. Öztürk, agm, s. 11.

Ulus üstü kimlik, küreselleşme faktörüyle ortaya çıkmıştır. Küreselleşme sürecinde kimlik konusunu ayrı bir başlık altında açıklamaya çalışacağımız için şimdilik bu konuya girmiyoruz.

Yücel Öztürk ‘’Tarih ve Kimlik’’ adlı makalesinde daha genel olan üç kimlik türü sıralamıştır[6]. Bunlar:

1- Kültürel-Etnik Kimlik

2- Toplum (sınıf, aşiret, millet, ümmet vs.) Kimliği

3- İnsanlık (evrensel) Kimliği

Ayrıca birey veya toplumun taşımış olduğu kimlikleri kapsamına göre ‘’alt kimlik’’ ve ‘’üst kimlik diye ayırmak mümkündür. Örneğin birden fazla ırkı bünyesinde barındıran Türkiye cumhuriyetinde vatandaşlık üst kimlik, ırk ise alt kimlik olarak değerlendirilmektedir. Bireyin sahip olduğu kimlik, siyasi parti ve bağlı bulunduğu cemiyet gibi çeşitlilik alt kimlikler de içermektedir. Bunların her biri üst kimliği oluşturan birbirinden ayrı fakat birbiriyle sıkı sıkıya bağlı ve bütünleşmiş kimliklerdir. eğer birey doğuştan veya sonradan kazandığı kimlikler arasında bütünlük oluşturamamış ise iç çatışma ve kimliklerinden bazılarını reddetme eğilimine girer. Değişen toplumlarda, doğuştan gelen özellikler ile sonradan kazanılan kimlikler arasında iç çatışma ve ret daha fazla görülmektedir.

Ulusal ve Kültürel Kimlik:

Ulusal kimlik düşüncesi, birçok modern düşünce gibi özellikle Fransız devrimi ve sonrasında oluşmuştur. Fransız devriminden sonra çok uluslu devletler yıkılmaya başlamış ve her ulus bağımsızlık mücadelesi sonucunda kendi devletlerini kurmuşlardır. Ulus devletlerin ortaya çıkışı ile birlikte, ulusal sınırlar içinde yaşayan vatandaşların ulusal kimlikleri en önemli kimlik odağını oluşturmaya başlamıştır.[7]

Ulusçuluk doktrini, üç temel önermede bulunur. Birincisi, dünya uluslara bölünmüştür. Her ulus, öteki uluslar arasında kendini eşsiz kılan kendinin olan tarihe, kültüre ve duyguya sahiptir. İkincisi, her birey bir ulusa aittir. Ulusa bağlılık diğer tüm bağlılıkları bastırır. Üçüncüsü, uluslar onların amaçlarını ve özgürce gerçekleştirmek ve otonomlarını sağlamak için birlik olmalıdırlar. Yani uluslar sosyal ve politik gücün tek yasal kaynağıdır.[8]

[6] Öztürk, agm. s. 8.
[7] Ufuk Şimşek, Selçuk Ilgaz ‘’Küreselleşme ve ulusal kimlik’’ 2007, s 193
[8] Anna Triandafyllidou (1998)’den, akt. Şimşek ve Ilgaz, agm, s. 6.

Ulusal kimliği "kollektif kültürel kimliğin bir türü" olarak tanımlayan Smith, ulusal kimliği oluşturan temel özellikleri şöyle sıralar:

1. Tarihi bir toprak/ ülke, ya da yurt,

2.Ortak mitolojiler ve tarihi hafıza,

3. Ortak bir kitlesel kamu kültürü,

4. Topluluğun bütün fertleri için geçerli ortak yasal hak ve görevler,

5. Topluluk fertlerinin ülke üzerinde serbest hareket imkânına sahip oldukları ortak bir ekonomi.[9]

Bir toplum, kendisini oluşturan fertlerin bir kimlik altında toplanmaları sayesinde ortaya çıkar. Fertlerin müşterekliği tarihi bir niteliğe de sahiptir. Toplum, homojenitesini ve tutarlılığını geçmişinden alır. Geçmiş, bir toplumun ayniyetinin tescilidir. Toplum, mekân ve zaman içinde ortak bir kimlik ile süreklilik kazanır. Kimlik olmaksızın bir toplumun mekân ve zaman içinde süreklilik taşıyabilmesi söz konusu olmayacaktır. Mekân, vatanı; zaman ise geçmiş–şuan–gelecek koordinatlarını ifade eder. Bir toplum kendini ister ırk, ister kültür, ister ekonomik çıkar ve başka kavramlara göre yorumlasın, yine de mekân ve zamanda süreklilik yoksa topluluk şuuru meydana gelemeyecektir.[10]

Ulusal kimlik büyük oranda diğer kimlik kategorilerini bastıran ve yalnızlaşan bireye modern dünyada sığınacak liman işlevi gören bir olgudur. Ayrıca ifade edilmelidir ki ulusal kimlik kültürel kimlikle aynı şey değildir. Ulusal kimlik, kültürel kimlikten birçok öğeler taşısa da onunla aynı değildir. Çünkü modern ulus devletler tarafından desteklenen ve yaşatılmaya çalışılan ulusal kimlik, ait olduğu toplumun kültür kaynaklarının tümünü içermez.[11] Ulus kelimesi aynı ırktan olanları ifade etmede kullanıldığı gibi aynı devletin farklı ırklardan olan vatandaşları için de kullanılmaktadır. Bir ülkenin vatandaşları için kullanıldığında tek ırkı da kastedebileceği gibi birden fazla ırkı da kastedebilir. Kültürel kimlik ise aynı ırktan ve aynı kültüre sahip olanlar için kullanılmaktadır.

Ulusal bilincin oluşması kolektif bir bilinci ifade eder. Kollektif kimlik, belirli bir insan grubunun kendi hakkındaki bilinci ve duygusuyla ilişkilidir; topluluğun kendine özgü niteliklere sahip olduğu ve bir tekillik taşıdığı yönündeki bilinci ve aidiyet duygusudur. Kollektif kimlikte geçmişe dönük bir yan vardır. Bu bağlamda, dil, kültür, din, tarih, yaşam alanı, maddi koşullar gibi öğelerin yanı sıra, topluluğun belleği, kollektif kimliği yapılandıran önemli bir faktör olarak belirmektedir. Ulusal devletler ortak değerler ve paydalar arar.

[9] Anthony Smith(1999)'ten akt. Şimşek, Ilgaz, agm, s. 6.
[10] Öztürk, agm, s. 9.
[11] Şimşek, Ilgaz, agm, s. 195.

B) Tarih ve Kimlik İnşası

İbn-i Haldun "Tarih insanın sosyal yaşamının incelenmesi, sosyal yaşamının zaman ve mekânsal sınırları içerisinde anlaşılmasıdır." diyor. Bu tanımlamada öne çıkanlar insanın sosyal yaşamının zaman ve mekân boyutları içerisinde incelenmesidir. Kolektif kimliğin şartlarından olan, tarih ve mekân birliği bu tanımda yer almıştır. İnsanoğlu bu birliği sağlamak ve kendini anlamlandırmak için tarihi araştırır. Ranke'ye göre de "Tarihin yegâne gayesi hakikatte mazide ne olduysa onu nakletmektir".[12] Bu tanımda ise tamamen tarihin disiplin içi amaçları vurgulanmıştır. Tarih biliminin yegâne amacının gerçekleri ortaya çıkarmak olduğu söylenmektedir.

Beşeri disiplinlerin temeli tarihtir[13].Bu şekliyle bakıldığı zaman siyaset bilimi, uluslar arası ilişkiler, sosyoloji, psikoloji her şey tarihtir. Fiziki bilimlerin temeli matematik, felsefi çalışmaların temeli mantık, beşeri disiplinlerin temeli tarihtir[14].

Politikacıların büyük bir ilgiyle bazen de korku ve kaygıyla ele aldıkları bir alan tarih neden bu derece cazip bir ilgi alanıdır? Bireyler ve toplumlar. Neden tarih öğrenmeye ya da kullanmaya karşı bu denli istekliler. Tüm dünyada yayınlar arasında tarihsel içerikli incelemeler romanlar ve filimler en çok satanlar listesinin başında yer alıyor. Tarihe yönelik bu ilginin altında yatan neden ya da nedenler neler? Ne için tarih öğreniyoruz ve öğretiyoruz? Burada tarih eğitiminin ve öğretiminin amaçları nelerdir sorusu önümüze geliyor.

Tüm şahıslar ve oluşumlar tarihe karşı yoğun bir ilgi göstermişlerdir. Politikacı ve devlet adamları eylemlerine meşruiyet kazandırmak için geçmişe dayanarak sürekliliklerini vurgulamaya özen göstermişlerdir. Ulus-devletlerin inşası sürecinde tüm dünyada tarih eğitiminden geniş ölçüde yararlanılmıştır. 20. yüzyıl boyunca Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk, ABD başkanlarından Theodore Roosevelt, Eski Sovyetler Birliğinin Kurucusu Lenin, İngiltere Başbakanı Winston Churchill, Hindistan'ın kurucusu Mahatma Gandi gibi pek çok devlet adamının bağımsızlık mücadelelerinin en büyük rehberi ve güç kaynağı tarih olmuştur.

Diğer yandan Joseph Stalin, Adolf Hitler ve Francisco Franco gibi diktatörler de programlarının önemli bir parçasında tarihten yoğun olarak yararlanmışlardır. Tarihin yanlış ellerde yanlış biçimde kullanıldığında nelere yol açabileceğinin korkunç örneklerini vermişlerdir.

Bugünde yaşayıp geleceğimizi oluştururken aslında çıkış noktamız ve rehberimiz tarihtir. Tarihin sadece geçmişle değil bugün ve gelecekle ilgili bir disiplin olduğunu da

[12] Mustafa Safran, Dursun Dilek (2008)'den akt. Şıvgın, ''Ulusal Tarih Eğitiminin Kimlik Gelişimindeki Önemi'' Akdemik Bakış Dergisi, Cilt 2, Sayı 4, 2009 , s. 36.
[13] Şıvgın, agm, s. 37.
[14] Şıvgın, agm, s. 37.

bilmemiz gerekir. Tarih sadece malzeme sağlamaz bir çerçeve bir algılama alanı bir perspektif sunar. Bir vakalar deposu bir örnekleme alanı olmanın ötesine geçer.[15]

Tarihi umursamadığını iddia eden insanlar bile attıkları her adımda tarihe dayalı varsayımlar geliştirmek zorunda kalırlar. Tarih, zihniyet ve kimlik kavramları arasındaki ilişki, her halde hiçbir tarihçinin bigâne kalamayacağı bir husustur. "Kimlik" de "zihniyet" gibi sübjektif bir kavramdır. Tarihle koparılamayacak bir ilişkisi mevcuttur. Ancak, tarihin bu kavramlarla olan ilişkisi bilim olması dolayısıyla değildir. Yani bilimsel bir tarih anlayışıyla bu sübjektif kavramlara yaklaşılamaz. Tarih bu kavramlarla iç içe olduğu veya birlikte kullanıldığı sürece sübjektiflik kaçınılmazdır. O halde, kimlik kavramı ve araştırmaları da ancak "öğretici tarih" anlayışı ile birlikte ele alınmak mecburiyetindedirler.[16]

Tarih eğitimi toplumun sahip olduğu ortak değerleri ve kimliği yeni nesillere aktarmada çok önemli bir rol üstlenmektedir. Bunun farkında olan tüm politikacılar devlet politikalarına uygun düşecek şekilde tarihi verileri yonmaya çalışmışlardır. Tarihin bu gücü dünyanın birçok ülkelerinde ideolojik ve siyasal amaçla iktidar güç veya iktidar olma mücadelesi veren çevrelerce meşruiyet sağlayıcı bir güç kaynağı olarak kullanılmak istenmektedir.[17]

Her kurum, her toplum ve birey varlığını anlamlandırmanın bir koşulu olarak bir geçmiş duygusu ve bilincine ihtiyaç duyar[18]. Osmanlı devletini varlığını Kayı boyu yoluyla Oğuzlara bağlaması böyle bir arayışın tezahürüdür. Bugün yaşadıklarımız geçmişten gelip geleceğe uzanan sürecin içinde yorumlanarak anlam kazanır. Tek başına bu günkü bir olayı yorumlamak mümkün değildir, geçmişle olan bağları onu anlamlandırmaktadır. Ayrıca ortak geçmişe sahip olmak toplulukları bir arada tutan en önemli bağdır. Devletler kimlik oluşturma sürecinde çıkarlarına uygun bir resmi tarih oluşturma eğilimindedir. Nuri Bilgin'in ifadesiyle ''Toplulukların kolektif belleği geçmişi evcilleştirerek ihtiyaçları yönünde biçimlendirmeye çalışır''

Dünyanın hemen her ülkesinde kimlik siyaseti güden tüm gruplarda kolektif bellek inşası örnekleri vardır.[19] Kolektif bellek inşasının en önemli ayağı ise geçmişin bilgisidir. Bireyi birey olarak kendi geçmişine ve üyesi olduğu topluluğun geçmişine ilişkin bilgilendirmek onu diğer üyelerle bütünleştirip bağlı bulunduğu sisteme sıkı sıkıya bağlanmaya götürecek ve kolektif şuur bilincini doğuracaktır.

Tarih eğitiminde temel alınan iki yaklaşım bulunmaktadır. Bunlardan biri öğrencilere bilimsel bir bakış açısı ve üst düzey düşünme becerilerinin kazandırılmasıdır[20]. Burada tarih entelektüel ve bilimsel bir alan olarak kabul edilmektedir. İkincisi ise geleneksel bir anlayışla tarihin vatandaşlık ve kimlik aktarımı amacına yönelik olarak öğretilmesidir.

---

[15] A. Nuri Yurdusev(2006)'den akt. Şıvgın, agm, s. 37.
[16] Öztürk, agm, s. 3.
[17] Erdal Aslan, Aslı Avcı Akçalı, ''Kimlik Sunumu Olarak Tarih Eğitimi'' DEÜ Buca Eğitim Fakültesi Dergisi Sayı 22, 2007, s. 125.
[18] Aslan, Avcı Akçalı, agm, s. 125.
[19] Nur Bilgin(2008)'den akt , Aslan, Avcı Akçalı, agm, s. 126.
[20] Aslan, Avcı Akçalı, agm, s. 126.

Hale Şıvgın ise bu iki yaklaşımı şu şekilde adlandırmaktadır.[21]

1. Tarihin disiplin içi amaçları, Akademik (tarihi tarih için öğretmek)

2. Tarihin eğitimsel amaçları, disiplin dışı amaçları (sosyal amaçları)

Tarihin disiplin içi amaçlarından birisi de tarih incelemelerinin tüm toplumsal ve insani bilimlere temel oluşturmasıdır. Sonuç olarak tarihin disiplin içi amacı geçmişin keşfedilmesidir. Disiplin dışı amacı ise tarihten dersler çıkarmaktır. Buna faydacı yaklaşım da denilmektedir. Tarih eğitimine pragmatik (faydacı) yaklaşım biçimi en fazla siyasilerde görülmektedir.

Tarih eğitimine yüklenen birçok amaç vardır. Bunlar:

Bugünün anlaşılması

İleriye bakış

Ulusal kimlik duygusu verilmesi

Hayal gücünün gelişmesi

Eleştirel düşüncenin gelişmesi

Ahlaki amaçlar

Objektif olabilme

Empati yapabilme

İyi vatandaş yetiştirme vs. bunlara daha birçokları eklenebilir.[22]

Tarihin disiplin dışı amaçlarından birisinin de ulusal kimlik oluşturmak olduğunu belirtmiştik. Ulusçu ideolojilerin kurulmasında tarihin bir araç olarak kullanılması ulusçu tarihçilik denilen bir kategorinin doğmasına neden olmuştur.[23]

Ulusal Tarih ve Ulusal Kimlik

Ulusun en çok kabul gören tanımlarından birisi Ernest Renan'in tanımıdır. Renan ulusu ortak bir geçmişi olan birlikte yaşama arzusu gösteren topluluk olarak tanımlıyor.[24] Renan'in tanımında ulusun en önemli öğesi ortak tarih olarak görülüyor. Bu bağlamda uluslaşma sürecinde ulusal tarih yazıcılığının çok önemli bir yeri vardır. Uluslar söylemlerinde tarihsel süreklilik geçmişten geleceğe uzanma iddiasını dile getirmektedirler.

[21] Dursun Dilek(2001)'den akt. Şıvgın, agm, s. 39.
[22] Erdal Aslan(2006)'dan akt. Şıvgın, agm, s. 40.
[23] İlhan Tekeli(1998)'den akt. Şıvgın, agm, s. 40.
[24] Şıvgın, a.g.m. s. 41-42.

Ulus devletler üzerinde bulundukları sınırları belli toraklara da bir kimlik vermek zorundadırlar. O toprakların vatan haline gelmesi kutsal bir kimlik verilmesi tarih kullanılarak yapılmaktadır. Toprak üzerinde yaşanılan bir tarih varsa vatan olur. Gerek ulusal devlette yaşayan topluluğa gerekse üzerinde yaşanılan toprağa kimlik verilmesi tarih sayesinde olmaktadır.

Ulusal tarih yazımı ulus-devletlerin ortaya çıkmasıyla paralel bir seyir izlemiştir. Ulus-devlet olgusu insanlığın gelişmesi sürecinde aydınlanma ile oluşan modernite projesi içinde ortaya çıkmış 18. yüzyıldan sonra kristalleşmiştir. Özet olarak modernite düşünsel olarak aydınlanma çağına politik olarak Fransız Devrimine ve ekonomik olarak da Sanayi Devrimine bağlıdır.[25]

Modernite köklerini Batı Avrupa'dan alan ve Rönesansla ortaya çıkan bir vaka bize kendimizi geliştirme kendimizi ve dünyayı geliştirme olanakları vaat eden ama diğer yandan da sahip olduğumuzu bildiğimiz her şeyi yok etmekle tehdit eden bir durumdur. İnsanın algılamadaki kırılma noktasıdır. Ulus devletler modernite projesi içinde ortaya çıkmışlardır.[26]

Ulus-devletlerin kurulma biçimini 5 farklı gruba ayırabiliriz.

1. Küçük yerel siyasal birimlerin birleşerek bir üst kimlik oluşturmak suretiyle bütünleşmeleri yoluyla ulus devletleri oluşturmasıdır. Almanya, İtalya birliklerinin sağlanması gibi

2. İkinci tür uluslaşma hanedan mülkü niteliğindeki büyük imparatorlukların parçalanması yoluyla ulus devletlerinin oluşmasıdır. Bu parçalanmada din ve dil farklılıkları araçsal roller oynamışlardır.

3. Sanayi devrimi sonrası uluslaşan ve sanayileşen ülkelerde yaşayanların kendi ülkelerinin dışına göç etmeleriyle ve gittikleri yerdeki yerli nüfusu ortadan kaldırarak ya da dışlayarak oluşturdukları uluslaşmalar ki buna ABD en iyi örnektir.

4. Sömürgelerde yaşayan insanların bağlı bulundukları imparatorluklara karşı verdikleri ulusal bağımsızlık savaşı sonucunda kurulan ulus-devletler. Cezayir, Libya vs.

5. Grup: Tamamlanmamış uluslaşma süreçleridir. Bu gruptakiler küçük etnik gruplardır. Hayal edilen bir ulus ve bir ülke vardır ama gerçekleşmemiştir[27].

Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşu 2. grupta yani bir imparatorluğun parçalanması sonucunda ortaya çıkan bir ulus devlet grubunda değerlendiriyoruz.

[25] Şıvgın, a.g.m, s. 40.
[26] Şıvgın, a.g.m, s. 41.
[27] Tekeli(1998)'den akt. Aslan, Avcı Akçalı, agm, s. 116.

Türk Kimliğinin Oluşmasında Ulusal Tarih ve Basının Rolü:

Ulusçuluk akımının Fransız devrimi ile başlamasıyla kısa sürede dünyaya yayılmış ve ulus devletler kurulmuştur. İşte bu aşamada tarih ve tarih eğitimi devreye girmiştir. İlhan Tekeli'ye göre geçmişten günümüze gerçekleşen olguların bir anlatı oluşturacak biçimde yorumlanması ve düzenlenerek bir bilinç ve kimlik oluşturması tarihten beklenen en önemli işlevlerinden biridir.[28] Birçok ülkede okullarda okutulan tarih resmi tarihtir ve okullarda kazandıramaya çalışılan tarih bilinci ulusal kimlik kazandırma çabalarını yansıtmaktadır. Ulusal tarihe bu denli önem verilmesinin yegâne nedeni ''bize ait'' olması ve yeni nesillere aktarılmak istenmesidir. Bu bizi biz yapan ''kimliğimizin'' zorunlu bir özelliğidir.[29]

Türk ulusal kimliğinin oluşturulmasında eğitimin yeri önemlidir. Bu eğitim ''milli eğitim'' olarak adlandırılır. Türk milli eğitiminin genel amaçlarının 1. maddesi: "Türk milletinin bütün fertlerini 1. Atatürk İlke ve İnkılâplarına ve Anayasa'da ifadesini bulan Atatürk milliyetçiliğine bağlı; Türk milletinin milli ahlaki insani manevi ve kültürel değerlerini benimseyen koruyan ve geliştiren; ailesini vatanını ve milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan; insan haklarına ve anayasanın başlangıcındaki temel ilkelere dayanan demokratik laik ve sosyal bir hukuk devleti olan TC'ye karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış haline getirmiş yurttaşlar olarak yetiştirmek" demekte ve böyle devam etmektedir.[30]

Tarih derisinin genel amaçlarına baktığımız zaman ulusal kimlik oluşturmaya yönelik amaçlar net olarak görülmektedir[31]:

2. Geçmiş, bugün ve gelecek algısında tarih bilinci kazandırmak,

3. Türk tarihini ve Türk kültürünü oluşturan temel öge ve süreçleri kavratarak öğrencilerin kültürel mirasın korunması ve geliştirilmesinde sorumluluk almalarını sağlamak,

4. Millî kimliğin oluşumunu, bu kimliği oluşturan unsurları ve millî kimliğin korunması gerekliliğini kavratmak,

5. Geçmiş ve bugün arasında bağlantı kurarak millî birlik ve beraberliğin önemini kavratmak,

Kolektif bir şuur, ortak kültür ve ulusal kimlik tarih eğitiminin amaçları arasında sıralanmıştır. Özellikle 4 ve 5'inci maddelerde açık bir halde ifade edilmiştir.

Fransız devrimiyle başlayan ulusçuluk ilk olarak dil ve tarih çalışmasıyla kendini göstermiştir. 20. Yüzyılda Osmanlı devletindeki Osmanlıcılık ve Turancılık akımları bu doğrultuda olmuştur. Bu akımlar daha çok dil ve tarih çalışmaları üzerinde fikirlerini

[28] Tekeli(1998)'den akt. Aslan, Avcı Akçalı, agm, s. 126.
[29] Aslan, Avcı Akçalı, agm, s. 126.
[30] T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, ''Ortaöğretim 10. Sınıf Tarih Dersi Öğretim Programı'' Ankara, 2011, s. 3.
[31] T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, age, Ankara, 2011, s. 4.

kimlikleştirmeye çalışmışlardır. Yeni Türk devleti kurulurken de bu fikirler etkili olmuştur. İslam öncesi Türk tarih ve dili araştırmalarıyla kendini göstermiştir. Ulusçuluk akımının güçlenip toplumda yaygınlaşması için Kurtuluş savaşı ile ulusal devletin kurulmasını beklemek gerekmiştir. Atatürk bu iki akım etrafında şekillendirdiği fikirlerini cumhuriyetin ilanından önce uygulamaya koymuş ve yeni Türk devletinin ulusal kimliği için en önemli adımları atmıştır. Atatürk cumhuriyetin ilanıyla beraber çalışmalarını kurumsallaştırmıştır. 1931'de Türk Tarihini Tetkik Cemiyetinin ve 1932'de de Türk Dik Kurumu'nun kurulmasıyla yeni Türk devletinin ulusal kimliği şekillenmeye başlamıştır.

Bir grup veya topluluğun kimliğini tanımlama çabaları, onların zorunlu olarak geçmişlerine bakmalarını içermektedir. Bağımsızlık hareketleri her zaman tarihteki sembol olay ve isimleri arar. Türkiye'de Türklük kimliği ortak tarihe ve ortak coğrafyaya dayandırılır. Yoğun olarak kullanılan Orta Asaya Türk tarihindeki motifler ve mitolojiler güçlü ve köklü bir kimliğe sahip olunduğunu gösterir. Burada anayurt ta bellidir. Böylece şerefli ve kutsal bir ırk kimliği arasında, dünden bu güne ve geleceğe köprü oluşturulur. Gelelim şu an üzerinde yaşadığımız Anadolu topraklarına; 1071 Malazgirt zaferiyle başlayan tarihle, üzerinde verilen mücadeleler ve dökülen kanlara milletimizin vatanı haline gelmiştir. Buna Mohaç'ı Çanakkale'yi Sarıkamış'ı ve Kurtuluş Mücadelesini eklediğimizde bir birine sıkı sıkıya kenetlenmiş -kolektif şura sahip- ve misak-ı milli sınırları içerisinde yaşayan ulusal kimlik bilincine sahip bir millet ortaya çıkmaktadır.

Yahudilerin kendisinden yüklü miktarda para karşılığında toprak istemesi üzerine ''bu topraklar kanla alındı ancak kanla verilir'' diyen Sultan Abdulhamit'in sözü tarih ve vatan bilincinin ifadesidir. Kendisinden mal ve kadın istenmesine karşılık bu istekleri kabul edip, toprak istenmesi karşısında ''o benim değil milletindir onu veremem'' diyen mitolojik Türk Hakanı da Abdülhamit ile aynı tarih ve vatan bilincini taşımaktadır. İşte tarihin kimlik oluşturmadaki rolü budur.

Tarih ilminde kimlik oluşturma sürecinde mitolojilerden yararlanmalar oldukça fazladır. Öztürk bu konuda şöyle bir görüş öne sürer; Kimlik yaratmaya yönelik tarihi kurguda daima gerçek olmayan, gerçek üstü, hayalî efsane öncelik taşır. Kimlik yaratmada gerçek değil, ihtiyaç duyulan unsurları temsil edecek efsaneler ön plandadır. Gerçek, mutlak bir şekilde inhisar altına sokulmuş bir kimlik tasarımının doğruluğuna olan inançtan ibarettir.[32] Yunan milli kimliğine baktığımızda neredeyse tamamen mitoslarla örülmüştür. Bu durumda tarih, mit (efsane) ile ayniyet kazanmakta, gerçeklik alanından bütünüyle kopmaktadır. Tarih, mitolojik bir alan olarak, yaşanan zaman diliminde yoğrulmakta olan kimliği geçmişin değerleriyle yeniden inşa etmektedir.[33]

Ulusal kimlik hem devletlerin meşruiyetlerini sürdürmesi için hem de kişilerin siyasi aidiyet duyguları için gerekli olabilir. Bireylerin kimliği ulusal tarihle temellendiğinde ortak faaliyetleri ve sosyal sorumlulukları harekete geçer. Fakat ulusal kimliğin karanlık bir yönü bulunmaktadır. Kim olduğumuzu saptamak aynı zamanda kim olmadığımızı saptamak anlamına gelir. Bu da ''biz''i bizim dışımızda olanlara karşı konumlandırmamıza ve

[32] Öztürk, agm, s. 18.
[33] Friedman (1992)'dan akt. Öztürk, agm, s. 22.

ayrışmamıza yol açar. Ulusal kimliğin bu yönü ‘’ötekileştirme’’ eğilimini yaratmaktadır. Bu ötekileştirme çoğu zaman sadece farklılıkların varlığı kadar masum kalmamakta ve ‘’ötekilere’’ karşı düşmanlık duyguları geliştirmektedir. Türkiye’de uzun mir dönem ‘’ötekiler’’ istisna tutulmaksızın hep düşman ve hayin olarak gösterilmiş hatta bazen bu abartılarak aynı ülke içindeki, iktidar dışında kalan farklı düşünenlerin yok-sayılması için kullanılmıştır. Farklılıkların birer zenginlik olarak değil de çatışma yaratacak şekilde yorumlanmasına neden olmuştur. Yetişen genç nesle tarih eğitimi yoluyla böyle olumsuz yaklaşımların benimsetilmesi sonradan yok edilmeyecek kadar zordur.

Mazinin aynası sanılan hafıza, aslında yaşanan zamanın gerçeklerini ve olaylarını yeni bir değerlendirmeye uğratırken devreye girer. İnsan, yaşadığı ana bir kimlik kazandırır ve bu nedenle geçmişe yönelir. Geçmişi aslında daima yaşadığı anın vaziyetine göre tekrar tekrar yeniden inşa eder. Toplum kendi kimliğini daima oluşturur. Kimlik, hafızadan önce var olur. Kimlik inşa edilmiş haliyle hafızayı da meydana getirir.[34] Tarih, ‘’geçmişin’’ toplum kimliğine göre inşa edilmesidir. Kimliğin hafızaya göre inşa edilmesinden sonra tarihe başvurulduğu yaygın bir kanaattir.[35]

Türkiye Cumhuriyeti, Osmanlıdan devraldığı mirasla birçok ırkı bünyesinde barındıran bir yapıya sahiptir. Cumhuriyetin kurtuluşundan bu güne etkin politika Türk kimliği oluşturmaya yönelik olduğu için etnik guruplarla sorun yaşmıştır. Osmanlıda çok kimlikli bir yapı olduğu için herkes kendince bir kimlik bulabilmiştir. Fakat Türkiye, kuruluş felsefesi(Türkçülük) gereği olarak yürüttüğü politikalarla ulusal kimliği bu yönde inşa etmiştir. Farklı ırklardan oluşan vatandaşların kültürlerini canlı tutmak ve gelişmesine destek vermekle yükümlü olan devlet maalesef tek tip kültür çerçevesini tercih etmiştir. Bu durum da Türkiye’nin büyük bedeller ödemesine neden olmuştur. Günümüzde bu sorunlar yavaş yavaş aşılmakla beraber çok kültürlük zenginlik olarak görülmeye başlanmıştır.

Günümüz dünyasında kamuoyu oluşturmak her kıtadan insana seslenebilmek internet TV gibi araçlarla çok çabuk gerçekleştirilebilir. Bir kamuoyu oluşturabilmek için kurumlar, kuruluşlar, partiler ve insanlar günümüzde en etkili yolun internet aracılığıyla gerçekleştirebileceklerini farkında olup en etkili şekilde kullanabilme uğraşındadırlar. Ancak bundan 100 yıl öncesi savaş dünyası için bu kadar hızlı ve popüler yayılmadan bahsetmek imkânsız idi. Türkiye tarihinde bir varoluş mücadelesinin yaşandığı 1919-1923 yılları da halkımızın topraklarından çıkarılmama, dinlerini kaybetmeme, bayraklarını gökten indirmeme uğruna mücadele ettiği anlarının yaşandığı dönem olmuştur.

Teknoloji alanında yaşanan gelişmeler ülkemizde hızlı bir değişim yaratıp sadece siyaset ve ekonomi alanlarında değil eğitim alanında da bunu en etkin şekilde kullanmak eğilimindeyiz. Okulların içinde ve okul dışında çocuklarımızın ve yetişkinlerimizin teknoloji ile öğrenmelerini düşündüğümüzde öğrenme ve kişilik gelişiminde çevrenin de etkisinin yadsınamaz olduğunu söyleyebiliriz. Çünkü birey zekâsının dışında aynı zamanda çevresinin de ürünüdür. Bulunduğu ortam, arkadaşları, okul yapısı, ailesinin sosyo-ekonomik yapısı

[34] Öztürk, agm, s. 17.
[35] Megill(1998)’den akt. Öztürk, s. 16.

kimlik gelişiminde oldukça etkilidir.[36] Çocuğun kullandığı materyaller gördüğü ve algıladığı dünya duygu, düşünce ve tutumlarında oldukça önemlidir. Böyle bir algı alnı içinde bireyi birey yapan değerler bulunmaktadır. Kişilik oluşumunu tamamıyla tek bir etkene bağlamak doğru olamaz fakat iletişim araçları insanların sahip olduğu basit düşüncelerden tutun da siyasi düşüncelere kadar tüm kişilik özelliklerini etkileyebilecek durumlara kadar önemli bir gücü kendinde barındırır.

Milli Mücadele Dönemi'nde Basın, bağımsızlık mücadelemizin kazanılmasında bir silah kadar etkili olmuş dememiz bizi yanıltmayacaktır. Mustafa Kemal, Yunus Nadi ve diğerleri milli mücadelenin kazanılmasında basının rolünü iyi bilip bunu en etkin şekilde kullanmak istemişlerdir. Milli mücadele döneminde bağımsızlığı arzulayan, aradığı güveni kendinde yani değerlerinde(geçmişinde) bulan, bir birine sıkı sıkıya kenetlenmiş olup birlikte hareket eden(kollektif kimliğe sahip) ''milli mücadele ruhu'' oluşturulmuştur. Ulusal kimlik bilinci oluşturulurken basın ve yayın gücünden yararlanma yoluna gidilmiştir[37]. Bu arenada medyanın kimliklerin oluşması ve ulusallaşmaya giden süreçteki rolü önem taşımaktadır. Ulusallaşma sürecinde iletişimin tamamlayıcılık ve randımanlığı toplumsal çimentoyu oluşturmaktadır. Toplumsal çimento bireyleri bir arada tutar ve ortak bir yere sevk eder.[38]

Basının, sadece 1919-1923 yıllarında etkili olduğunu söylememiz doğru bir ifade olmayacaktır. II. Mahmut döneminden itibaren İstanbul'da ve Anadolu'da gazeteler çıkarılmaya başlanmış, aydınlar fikirlerini bu gazeteler ile halka aktarmaya çalışmışlardır. Tanzimat döneminden Cumhuriyet dönemine kadar edebiyatçılar ve fikir adamaları gazete ve dergilerle düşünceleri en etkili şekilde insanlara ulaştırma çabasında olmuşlardır[39]. Bahsettiğimiz bu dönem için asıl amaç ortak bir kamuoyu oluşturup çağın gereği olan basın ve yayın gücünü burada en etkin şekilde kullanmaktı. Basın merkezi otoriteyi sağlayıcı unsurdu.

Basın gücünün sadece olumlu veya olumsuz olarak kullanıldı dememiz de doğru olmayacaktır. Nasıl ki milli mücadele dönemi ve öncesinde yaralı cemiyetler olduğu gibi zararlı cemiyetler varsa, onların uzantısı olan basın ve yayın organları da vardı. Ellerinde bulundurdukları gücü etkili bir şekilde kullanmışlardır. Fakat bu millet kendisini içinde bulduğu, kendisine ait değerleri taşıyan ''milli mücadele ruhunu'' benimsedi ve milli bağımsızlık için kararlı davrandı. Görüldüğü gibi kimlik inşasında tarihi geçmişin içinden gelen köklü değerler çok önemlidir. Bunun için manda ve himaye kabul edilmemiş, boyunduruk altında yaşamak kabul edilmemiştir.

Milli mücadele döneminde asıl amaç ülkenin düşman işgalinden kurtarmak ve bağımsız bir devlet kurmaktı. İstanbul ve Anadolu'da birçok gazete faal olup yayınlarını sürdürmekteydi. Unutulmaması gereken gazetelerin sansürlere rağmen bu uğraştan vazgeçmeyip milli mücadeleye destek vermeleridir. 1800'lü yıllardan itibaren hem

[36] Burak Bayraklı, ''Milli Mücadele Döneminde Basın'' Lisans Tezi, Diyarbakır, 2012, s. 4-16.
[37] Bayraklı, agm, s. 19-20.
[38] Hüseyin Çelik, ''Küreselleşme Sürecinde Kimlik Tartışmaları ve Medyanın Rolü: Kosova Örneği'' 2011, s. 34
[39] Bayraklı, age, s. 22-36.

İstanbul'da hem de Anadolu'da kurulmuş olan gazeteler vardı. Bunların birçoğu sansürden dolayı kapatılmış ya da sahipleri ülkeden sürülmüştü. Savaş yıllarında Sivas Kongresi'nden sonra çıkan İrade-i Milliye yine bu gazetelerin devamı niteliğinde Ankara'da çıkan Hakimiyet-i Milliye ve bugünkü ajansların temelini oluşturan Anadolu Ajansı o dönemde en etkili ve önemli basın araçlarıydı. Çıkan gazeteler sadece bunlarla sınırlı değildi. Aşağıdaki tablolarda çok az bir kısmı verilmiştir.. Sadece Ankara Sivas gibi şehirler değil Balıkesir, Aydın, Kastamonu, Adana, Erzurum, Diyarbakır gibi pek çok ilde gazete ve derginin çıkarıldığını biliyoruz[40].

Milli Mücadeleyi Destekleyen Gazeteler	Milli Mücadeleye Karşı Olan Gazeteler
• Akşam • Güleryüz • Hadisat • İkdam • İleri • İstiklal • Tasvir-i Evkar • Tercüman • Türk Dünyası • Vakit • Yenigün	• Alemdar • Aydede • İstanbul • Peyam-ı Sabah

Tablo1. Milli Mücadele Döneminde İstanbul'da basın

Milli Mücadeleyi Destekleyen Gazeteler	Milli Mücadeleyi Karşı Olan Gazeteler
• Açıksöz • Ahali • Albayrak • Amal-i Milliye • Anadolu • Arkadaş • Babalık • Dertli • Emel • Hâkimiyet-i Milliye • Işık • İkbal • İrade-i Milliye • İstikbal • İzmir'e Doğru • Küçük Mecmua • Öğüt • Ses • Varlık • Yeni Adana • Yeni Dünya • Yenigün	• Ferda • İrsad • Köylü • Selamet • Zafer

Tablo2. Milli Mücadele Döneminde Anadolu'da basın

[40] Bayraklı, age, s. 38-49

Gazetelerin içerik olarak inceleyecek olursak genel olarak ülkenin bulunduğu ahvali yansıtmak, yanlış anlaşılmaları ve bilgileri engellemek, kollektif bir bilinç oluşturup mücadele vermek. Gazeteler, sadece savaş hakkında yazı yazmakla kalmamış, siyasi sosyal ekonomik edebi yazılar yazarak da halkın gelişiminde ve kamuoyu oluşturmada önemli etkiye sahip olmuşlardır.

Yazımızın başında bugünkü dünyamızda iletişim için araçların değiştiğinden bahsetmiştik. Yaşanan bu değişime rağmen tamamen olumlu gelişmelerin yaşandığını söyleyemiyoruz. Kültür olarak erimeye yüz tutmamız ve yozlaşmamıza olumsuz etkisinin fazlaca olduğunu söyleyebiliriz. Bu gün küreselleşme diye adlandırılan dünya kültürlerinin tamamının bir saniyelik uzaklıkla dünyayı baştanbaşa gezdiği bir değişime şahit olmaktayız. İşte bu ortamın yarattığı değişmeleri ayrıca işleyeceğiz.

İnsanı yansıtan özelliklerin duygu düşünce ve tutumları olduğunu varsayarsak bunların hem çevre hem de biyolojik olarak oluştuğunu söyleyebiliriz. Kişilik oluşumunda doğuştan getirilen mizah ve sonradan çevrenin etkisiyle geliştirilen Karakter etkilidir. Yani anne babamız ve atalarımızın genetiksel özelliklerini taşıdığımız bir gerçektir. Bundan dolayı tarihsel kimlikte ırk ve soy da önemli bir yer tutmaktadır.

Milli Mücadele Dönemi'nde basının sadece kamuoyu oluşturma ya da yaşanan gelişmeleri haber etme dışında ülkede yaşayan farklı ırktan, farklı görüşten ve farklı renkten insanları tek bir çatı altında ve tek bir inanç çevresinde toplaması gibi günümüzü etkileyecek işlevlere sahiptir. Basın bağımsızlık ruhu oluşturmada savaş dönemi için çok önemliydi. Bu ruh bizi sömürmek isteyen dünya devletlerine boyun eğmeyişimizi sağlayarak dünyaya kendini kabul ettirmiş hür yaşayan bir neslin oluşmasını sağlamıştır. Bu neslin devam ettirenler de bizleriz. Geldiğimiz şu noktada hangi özelliklere sahipsek, bunu böyle öğrenişimizden ve sahiplenmemizden kaynaklanıyor. Yani tarihimizden kaynaklanıyor. Bu bizim sahip olduğumuz kimliğimizdir. Bu ruhun oluşumunda da "Milli Mücadele Basınının" ne kadar etkili olduğunu görmekteyiz[41].

Mustafa Kemal Atatürk'ün şu sözü de basının ne kadar önemli olduğunu anlatmamızda pekiştirici olmuştur: *''Basın, milletin müşterek sesidir, başlı başına bir kuvvet, bir okul, bir öncüdür.''*

Kimlik ve Değişkenlik

Devlet politikaları değişken olduğu gibi kimlik oluşturmada da değişkenlik görülebilir. Fakat kaynak her zaman aynıdır; ortak tarih. Gerektiğinde tarihin içinden seçilen yeni bir argümanla toplum, oluşturulmak istenen bilince hazırlanılır. Bundan dolayı kimlik oluşturma aşamasında kesin çizgilere çizilmiş sınırların olmamasıyla beraber değişim ve yeniliklere açık bir toplum şarttır.

[41] Bayraklı, age, s. 45-66.

Bazı ulusların ise geçmişleri karanlık olduğu için geçmişi hiç hatırlamak istemezler. Öztürk, Amerika'yı örnek vererek, ''İnka Aztek ve Mayaları sırf ten renkleri yüzünden soykırıma uğratmış olan bu toplum geçmişi hatırlamaktan utanmaktadır'' der. Vatan dedikleri kıtanın yerlilerine reva gördükleri son buydu. Amerika'da tarih bilimi gelişmiş olabilir fakat Amerikan kimliği değerlerini tarihten değil içinin senaristler ve bilimkurgu yazarlarınca doldurulmuş basın gücünden ve holywood'tan almaktadır. Aksi taktirde Amerika'nın vatan edinilmesinde şerefli bir tarih yoktur. Glassberg de bunlara benzer şeyler söyler ve sözünü şöyle tamamlar; Bu durumda, Amerikalılar geçmişi hatırlamaktansa unutmayı tercih edeceklerdir.[42]

Bir diğer durum ise inşa edilmiş kimliğin çökmesi yani mağlubiyete uğramasıdır. Kimlik çökmesi farklı durumlarda ortaya çıkmaktadır. Bunlardan biri sömürgecilik veya asimilasyon durumlarında etki-tepki sonucunda ortaya çıkmaktadır. Burada baskıyla oluşturulmaya çalışılan kimlik tepkiler sonucunda çöküntüye uğrayabilmektedir. Bu örneği doğal olmayan kimlikler kategorisine koyabiliriz. Ayrıca bunu zıt hali ise asimile ve sömürge sonucunda yapay bir kimlik ortaya çıkar. Burada en önemlisi doğal olan kimliklerin çökmesidir. Yani tarihi geçmişlik içinden gelerek günümüze ulaşan kimliklerin çökmesidir ki bu da çağın değişimlerine ayak uyduramamakla ortaya çıkmaktadır.

Kimlik mazi ve yaşanan zamanın sentezinden doğmaktadır. Ancak, bir gelenek objektiflik alanını teşkil eden maddî âlemde diğer gelenek ve kimlikler karşısında sürekli mağlubiyet içinde ise ve bu halinden mevcut hatırlama kodlarıyla kurtulma şansı bulunmuyorsa kimlik genellikle meşruiyetini kaybederek yeni oluşumlara uğrar. Bu, gerçek tarihin kurgusal tarih üzerinde yarattığı sarsıcı, travmatik bir etkidir. Böyle dönemlerde yeni kimlikler oluşurken eski kimliklerin direnişi sürer. Gelenek parçalanır. Yeniden doğuşlar yaşanır.[43]

Ortaçağ batı toplumlarının idrak ettiği Rönesans, Reform ve sonrası bu anlayış doğrultusunda izah edilebilir. Batılı Hıristiyan geleneği kendisini rakip İslam geleneği karşısında sürekli mağlup duruma düşüren mevcut Katolik geleneğini (skolâstik ekolü) sorgulamış ve buradan Protestanlık ile Reform doğmuştu.[44] Bu doğuşun vasıtası tarih idi. Batılılar yaşadıkları zamanı reddediyor, bu zamanın otoritelerini yetersizlikle suçluyorlardı.[45] Luther, batılıların İslam karşısında yaşadıkları bozgunu, Hıristiyanların Tanrı'ya karşı ödevlerini gerçek anlamda yerine getirmemelerine bağlıyordu.[46] Bu anlamda tarih, mevcut otoritenin yerine yeni bir otorite koymak için vazgeçilmez vasıta olmuştu. Hıristiyanlar Ortaçağ'dan Antikçağ'a inerek yeni kimliklerini inşa ettiler.

Bir medeniyeti var eden maddi ve manevi dinamikler, üyesi olan fertlerin kimliğini oluşturur. Eğer fertler bu değerlere bağlılığını yitirirse veya bu değerleri geliştirmez ve çağa uygun hale getiremezler ise medeniyet topyekûn çöküntüye girer. Ne zaman ki Osmanlı kuruluştan beri getirdiği dinamikleri kaybettiyse işte o zaman çökme başlamıştır. Bu çökme

[42] Glassberg(1997)'den akt. Öztürk, agm, s. 20.
[43] Öztürk, agm, s. 20.
[44] Dellal(2002)'den akt. Öztürk, agm, s. 20.
[45] Burckhardt(1977)'tan akt, Öztürk, agm, s. 20.
[46] Pfeffermann(2003)'dan akt. Öztürk, agm, s. 20.

kendini sosyal, siyasal, askeri, dini vs. alanların tamamında gösterir. Bu kimlikte sarsılmalara ve yeni kimliklerin doğmasına neden olur. Osmanlı kimliği gitmiş yeni Türkiye Cumhuriyeti kimliği doğmuştur. Bu doğum diğer tüm doğumlar gibi sancılı olmuştur.

C) Küreselleşme Sürecinde Ulusal ve Yerel Kimlik, Medya Unsuru

İngilizce 'globalization', Latince 'globus' dan türemedir. 'Glob' 'küre', 'globus terra' 'yerküre' anlamına gelmektedir. Kavramsal olarak çok çeşitli tarifleri vardır. Küreselleşme, yer küre üzerindeki tüm kültürlerin bir birine saniyelik mesafeyle yakın olup iç içe hızla karışmasını ifade eder. Küresel dünyada kendini daha fazla tüketiciye beğendiren kültür, açık pazarda çok hızlı dolaşmakta ve saniyeler içerisinde dünyayı turlamaktadır. Roland Robertson'a göre küreselleşme, "dünyanın sıkışması" dır.[47]

Küreselleşme hem 'dünyanın küçülmesi' hem de "*bir bütün olarak dünya bilinci*"nin güçlenmesi ya da daha öz bir ifadeyle "bir dünya süreci" olarak da tanımlanmaktadır. Küreselleşmeyi modernliğin bir sonucu olarak gören Giddens ise, "uzak yerleşimleri birbirlerine, yerel oluşumların millerce ötedeki olaylarla biçimlendirildiği ya da bunun tam tersinin söz konusu olduğu yollarla bağlayan dünya çapındaki toplumsal ilişkilerin yoğunlaşması olarak tanımlar.''[48] Küreselleşmeyi, "batı kültürünün yayılması" ve ulusal dilin zayıflaması" "ulus-devletin egemenliğinin kısıtlanması"[49] olarak da tanımlayan yazarlar da vardır. Robert J. Samuelson'un şu tanımı üzerinde yoğun bir şekilde tefekkür etmeye değerdir;[50] "Küreselleşme iki yanı keskin bir kılıçtır: Bir yanda ekonomik büyümenin artışını, yeni teknolojilerin yayılmasını ve fakir zengin ülkelerdeki hayat standartlarının yükseltilmesini ifade ederken; öbür yanda milli egemenliği zayıflatan, yerel kültür ve gelenekleri törpüleyen, ekonomik ve sosyal istikrarı tehdit eden dinamikleri güçlendirmektedir."

Bu bağlamda küreselleşmenin tarafsız bir şekilde gelişen ve sadece olumlu sonuçlar içeren bir olgu olarak değerlendirilemeyeceği açıktır. Birçok küreselleşmeci ve neoliberal yaklaşımcı, küreselleşmenin, sermaye, iş fırsatı, tüketiciye seçim yapma şansı ve politik özgürlük sağladığı için olumlu bir gelişme olduğunu iddia eder. Aksi görüşe göre de eşitsizlik ve fakirlik üreten olumsuz bir süreçtir.[51]

Küreselleşmeye bir diğer bakış açısı da Marksist yazarlar tarafından geliştirilmiştir. Bu bağlam da küreselleşme, soğuk savaş sonrası kapitalist dünyanın kazandığı ideolojik savaşı ekonomik alanda da gerçekleştirmek ve bu üstünlüğünü tüm dünyaya hâkim kılmak amacıyla uluslararası sermaye tarafından başlatılan bir süreçtir. "Kumanda ekonomisinin

[47] Robertson(1992)'dan akt, Şimşek, Ilgaz, agm, s. 191.
[48] Giddens(soo4)'ten akt. Şimşek, Ilgaz, agm, s. 192.
[49] Schaeffer(2003)'den akt. Şimşek, Ilgaz, agm, s. 191.
[50] Samuelson'dan akt. Şimşek, Ilgaz, agm, s. 189.
[51] Sasaki(2004)'ten akt. Şimşek, Ilgaz, agm, s. 191.

küçülmesi, devletin bütün sosyal ve ekonomik ilişkilerden vazgeçmesi ve dünyanın tek pazar haline gelmesi" Marksist yaklaşım açısından küreselleşmenin kendisidir.[52]

Küreselleşmeyi ulusal sınırların aşılması ekonomik olarak büyük sermayenin çok uluslu hale gelmesi, bilişim, iletişim ve ulaşım kolaylığı sunarak Dünyanın küçülmesi olarak görebiliriz.[53]

Küreselleşme sürecinin, demokrasi, insan hakları ve hukukun üstünlüğü gibi evrensel değerlerle bir üst kimlik yarattığını savunanların yanı sıra yerel kimliklerin desteklenerek ulusal kimliğin zayıflayacağına ve bunun sonucunda dünya toplumlarının küresel güçlerin pazarı haline geleceğini ve modern insanın tek ait olma zemininin yok olacağını da savunanlar vardır. İkinci yaklaşıma göre, ulus –devletler yıkılacak ve onların yerine zayıf, her türlü sömürüye açık, çok kısa zaman da asimile edilebilecek topluluklar oluşturulacaktır.[54] Küresel süreçte, "çokkültürcülük" olgusu ile dillendirilen bu sorun, ulus-devlet bünyesindeki azınlık hakları ve kimliklerinin tanınması ile ilgilidir. Gerçekten küresel aktörler samimi bir şekilde ulus-devletler bünyesindeki azınlıkların haklarını ve kimliklerini bu kadar önemsiyor mu?[55] Kendi açımdan bunu samimi bulmadığımı ifade edebilirim fakat Türkiye gibi çok kültürü içinde barındıran bir devlet alt kimlikleri desteklemekle beraber bir üst kimlik oluşturabilir. Bunun alt yapısı tarihin içinde mevcuttur. Osmanlı'da bunun örneği yaşanmıştır.

Küreselleşmenin, artan ekonomik, siyasi ve karşılıklı bağımlılık ile farklılıkları azaltıp ortak yönleri çoğaltarak, kültürlerarası bir homojenleştirici etkiye sahip olduğu söylenebilir. Bu ise, ulusal kimliklerin önemini kaybedip yok olarak yerlerini küresel bir kimliğe terk edecekleri beklentisini doğurmaktadır. Böyle bir beklenti halen karşılık bulmuş değildir. Fakat küresel pazarlarda, piyasaya sürülen değerler kişisel kimliğe tesir etmiş durumdadır.[56]

Küreselleşmenin getirdiği bir diğer unsur da ''dünya vatandaşlığı'' düşüncesidir. Bu düşünceye göre fertler içinde bulunduğu dünya ile barışık, olup dünya değerlerine karşı açık olmalıdır. Dünya vatandaşlığı bir üst kimlik olarak tasarlanmış değerleri de buna göre belirlenmiştir. Bu kimlik türüne Küresel dünya vatandaşlığı kimliği diyebiliriz. Ancak bunun zararları, dünyada tek tip insan oluşturmak, dünya pazarlarına sürülen küresel ürünlerin yoğun şekilde alıcı bulmasına neden olmaktadır.

Türkiye vizyonuyla ve insanlarıyla dünyaya açık, toplumsal barışa inanan ve bunun için çaba gösteren bir ülkedir. Ancak küresel değişimin zararlarından kendisini koruyabilmelidir. Aynı şekilde değişen unsurları kendi menfaati ve değerleri doğrultusunda şekillendirebilmelidir. Manevi değerlerimize göre tüm dünya ile kardeşliğimiz ve hukukumuz vardır elbette. İşte biz küresel getirinin dünya vatandaşlığını değil değerlerimizde var olan bu düşünceyle hareket etmeli ve ulusalar arası alanda yerel ve ulusal

[52] Kansu(1997)'dan akt. Şimşek ve Ilgaz, agm, s 193.
[53] Şıvgın, agm, s. 45.
[54] Veysel Sönmez, "Küreselleşmenin Felsefi Temelleri", Eğitim Araştırmaları, 2002, Sayı:6, s. 2.
[55] Şimşek, Ilgaz, agm, s. 196.
[56] Şimşek, Ilgaz, agm, s. 196.

kimliğimizi muhafaza edecek şekilde hareket etmeliyiz. Aksi taktirde küresel pazarın alıcısı hatta bağımlısı haline geliriz.

Küreselleşmenin ulusal kimliklere zarar vererek yerel kimlikleri öne çıkardığını söylemiştik ancak bu durum küreselleşmenin kendi getirisi değildir. Çünkü küreselleşme tüm kimlik çeşitlerine zarar vermektedir. Yerel, ailevi ve ulusal tüm değerleri aşındırmaktadır. İşte bu durumda yerel gruplar küresel asimilasyona karşı tepki geliştirir ve yerel kimliğini öne çıkarır. Yerel kimliklerin öne çıkması ile beraber ulus kimliği zarar görmektedir. Eğer ulus kimliği tarafından da baskı altına alınmaya çalışılırsa bu kez yerel gruplarda bağımsızlık mücadelesi alevlenir ve yerel kimlik daha da güçlenir.

Küresel kimlik, kimlik olgusunun temeli olan "zaman içinde süreklilik" ve "diğerlerinden farklılık" gibi iki hayati koşulu yerine getiremez. Süreklilik önemlidir. Çünkü ulusal kimlik en çok dayanışma yaratmanın bir aracı olarak ortak geçmişe güvenirken, küresel kimlik bir grup oluşturmak için ortak geçmişten(anılardan) yoksundur.[57] Kimlik oluştururken ''öteki'' kimlikleri tanımlarken aşırılığa gidilmemelidir. Biraz önce de bahsettiğim gibi milletimizin manevi değerleriyle uyuşmamaktadır. Artık Türkiye için düşman Avrupa, vefasız Ermeniler, hayin Araplar ve tarihsiz Kürtler olmamalıdır.

Küreselleşen dünyada tarih ders kitaplarının yeniden yazılmasının gündeme gelmiştir. Ulus devletlerin aşılma süreci olarak görülen küreselleşme sürecinde tüm dünyada tarih öğretiminin yeniden düzenlenmesi tartışılmaktadır.[58]

Avrupa konseyinin 2001 yılında "21. yüzyıl Avrupa'sında tarih öğretimi üzerinde tavsiye kararı"nın Türkiye versiyonunu incelemek bu sorulara bir ölçüde cevap verecektir.

Burada özet olarak

1. Avrupa bilinci oluşturmak ve pekiştirmek olayların Avrupa boyutunu öne çıkarmak

2. Biz ve onlar çiftlemesine yol açarak biçimde tarihin ulusçu yorumundan kaçınmak

3. Kültürlerarası etkileşimi ortaya koymak

4. Önyargıların basmakalıp yaklaşımların saf dışı bırakılması

5. Tarihin ideolojik amaçlarla kullanılmaması amacından saptırılmaması

6. Tarihin aşırı ulusçu, yabancı düşmanı, ırkçı, antisemitist, hoşgörüsüz olmaması

7. İnsan hakları ve demokrasi gibi temel değerlerin yaygınlaştırılmasında rol oynaması

[57] Gubernau'dan akt. Şimşek, Ilgaz, agm, s. 196.
[58] Tekeli(1998)'den akt. Şıvgın, agm, s. 45.

8. İhtilaflı ve duyarlı konuların çoklu bir bakış açısıyla tartışmalı biçimde incelenmesi

9. İnsanlık suçlarının önüne geçilmesini sağlayacak bir araç olması

10.Kin ve nefret içerikli söylemlerin ders kitaplarından çıkarılması

11.Yerel tarih çalışmalarına ağırlık verilmesi[59]

Ders kitapları ve ders programları dersin bilgi ve uygulamalarında rol oynayan temel araçlardır. Ders kitaplarının niteliği, eğitim ve öğretim uygulamalarının verimliliğinde etkili ve belirleyicilik taşır. Ayrıca ders kitapları eğitim programının temel unsurlarından biridir. Eğitim programı ve ders kitapları öğrenci ile ulusal kimlik arasındaki köprünün en önemli ayağıdır. Öğretimde eğitimin gücünü daha iyi kullanmasına, öğretmek istediklerini daha sistematik bir şekilde vermesine olanak sağlar[60].

Ülkemizde nüfuzun büyük bir kısmı yüksek öğrenim görememektedir. Fakat neredeyse yetişen tüm nesil ilk ve ortaöğretim kurumlarına gitmektedir. Bu durum göz önüne alındığında ülkemizde şu gerçek kendini gösterir. Nüfuzun büyük bir kısmı ilk ve ortaöğretim kurumlarındaki ders kitaplarıyla yetinmektedir. Milli bilincin kazandırılması, vatan sevgisi, kültür ve tarihi değerlerin kazandırılması ders kitaplarıyla gerçekleştirilir.[61]

Avrupa konseyi sadece bu tavsiye kararlarla yetinmemiştir. 55 yıldan beri tarih öğretmenleri için birçok konferans ve seminerlerin düzenlenmesine öncülük etmiş ve finansmanlık yapmıştır

Avrupa konseyinin tarih ders programlarına ve kitaplarına yönelik tavsiyeler sunması ve diğer girişimleri sadece genel bir dünya barışını istemesiyle sınırlı olmaz. Muhakkak ki bir takım stratejik planların da parçasıdır. Fakat bu konuda Şıvgın aşırı temkinli kavranmaktadır. Şıvgın'a şu ifadeleri kullanmaktadır; ''Bugün halen MEB'da yürürlükte olan Türk Milli Eğitiminin temel amaçları ve tarih derslerinin amaçları ile Avrupa Konseyinin istekleri arasında bazı uyumsuzluklar vardır. Türk Milli Eğitiminin temel amaçlarının ve tarih dersinin genel amaçlarının değişmesi mümkün değildir. Değiştirilmeye kalkılırsa ülkede kriz çıkar. Ulusal bilinç yerine Avrupalılık bilincinin konulması istenmektedir. Durum böyle olunca küreselci tarihçiler kimler adına konuşuyorlar.'' Değişen dünyada yenilenmek, yeni gereksinim ve çıkarlara göre kimliği tasarımlamak gerekir. Bu tasarımda ana kaynak yine tarihi geçmiş olmalıdır. Türkiye'de böyle bir durumda krizin çıkacağını söylemek mantıklı değildir. Ben tarihin pragmatik yönünü yani kimlik oluşturmadaki rolünü göz ardı etmeyen biriyim. Fakat Türkiye'de ulusal kimlik bilinci değişmeyecekse bir kürt vatandaş olarak ben kendimi nerede hissetmeliyim? Orta Asya'da mı? Kendi tarihimi ve kimliğimi içinde bulamadığım bir ders kitabının

[59] Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi, Turkish Version, 21. Yüzyıl Avrupa'sında Tarih Öğretimi Üstüne Tavsiye Kararı, Rec (2001), 15.
[60] Mehmet Emen, ''İç ve Dış Tenkidiyle Lisede Okutulan 10. Sınıf Tarih Ders Kitabı'' Diyarbakır, 2012, s. 1.
[61] Emen, agm, s. 1.

değişmezliğini mi tercih etmeliyim yoksa bu ülkenin vatandaşı olarak kabullenilmediğim mi?

Türkiye değişmeye açık ve değişkenleri kendi ihtiyaçları doğrultusunda şekillendirebilecek bir ülkedir. Küreselleşmenin zararlarından kendisini korumalı ve faydalarından yararlanmalıdır.

Kültür oluşumlarının yerleştirilmesi ve yayılmasında önemli işlevler üstlenen medyanın etkisi küreselleşme sürecinde de devam etmektedir. Küreselleşme ve medya arasındaki ilişkiyi medyanın işlevlerinde bulmak mümkündür. Medyanın işlevleri arasında bulunan enformasyon yani haber verme işlevi küreselleşme sürecinin yönetilmesine katkıda bulunmaktadır. Kültürel değerlerin pazarlanmasında, aktarılmasında ve benimsetilmesinde medyanın etkisi önem taşımaktadır. Kolektif kimlikten kültürel kimliğe geçiş sürecinde ulus devlet yapısının da sarsılmaya başlaması dikkat çekicidir. Ulus devlet içerisinde ortak bir kültür yapısı oluşturma çabaları kültürel kimliklerin öneminin artmasıyla güç kaybederken, çözüm bekleyen ağır tartışma konuları haline gelmektedir. Bu nedenle küreselleşme sürecinde medyanın kültürel kimliklerin ön plana çıkarılmasındaki rolü ve öneminin üzerinde durulması gerekmektedir.[62]

Stuart Hall'a göre Küreselleşme ''zaman ve mekan'' sıkışmasıdır. Zaman-mekan sıkışması sanayi devriminden sonra başlamış ve son yıllarda çok hızlanmıştır. İnsanların küreselleşme ile birbirlerine daha fazla yakınlaşması zamanın kısalmasına neden olmuştur. Zamanın kısalmasıyla küresel bir kültürün oluşturulması kolaylaştığı gibi, manipüle edilmesi de kolaylaşmıştır. Küreselleşme ile birlikte sınırların ortadan kalkması ötekine göre biz'in yeniden konumlandırılmasına yol açmıştır.

Televizyon kanalları uydu teknolojisinin gelişmesiyle sayısız televizyon kanalı dünyanın her tarafından izlenebilir hale gelmiştir. Bu durumla beraber kültürel kimlik ile geleneksel kimlik kavramı önemli ölçüde değişmiştir. Küreselleşme ile medya arasında hızlı bir etkileşim söz konusudur. Bu etkileşimde ilk olarak kültürel biçimlerin aynılaşması ve standartlaşması görülmektedir. Kültürel istilalar sonucu yeni melez kültürler oluşmuştur. Tüm kültürler, özellikle etnik kültürler tehdit altındadır.[63] Kültürlerarası çatışma melezleşmeye neden olmakta ve melez kültürler ortaya çıkmaktadır. Örneğin Almanya'daki Türk işçilerinin oluşturdukları melez kültür.[64]

Kültürel kimliğin ortaya çıkışı her zaman sorunların ortaya çıkmasından sonra olmaktadır. Örneğin işgal ve sömürgecilik gibi sorunlar kültürel kimliğin ortaya çıkmasını kolaylaştırmaktadır[65]. Bu ''etki-tepki'' alanındaki bir gelişmedir. Küresel kimliklerin, ulusal ve yerel kimlikleri tehdit etmesi ile etki-tepki alanı meydan gelmektedir. Bu duruma ''kimlik krizi'' denilir. Kimlik krizi yaşayan kitlelerde hem kendi kültüründen değerlerin etkisi hem de küresel pazarda dolaşan değerlerin etkisi aşırı şekilde bulunmakla beraber çatışma içerisinde bulunmaktadır. Bu yüzden insanlar kendi içlerine dönerek cemaatleşme

[62] Hüseyin Çelik, ''Küreselleşme Sürecinde Kimlik Tartışmaları ve Medyanın Rolü: Kosova Örneği'' 2011, s. 23-24.
[63] Çelik, agm, s. 26-27.
[64] Çelik, agm, s. 27.
[65] Çelik, agm, s. 28.

ve gruplaşma eğilimi gösterirler. Kendilerine yabancı olarak gördükleri küresel değerlere karşı tepki mekanizması geliştirirler.

Küreselleşme olgusunun, sömürgeciliğin modernleşmiş bir şekli olarak değerlendiren Friedman, ‘’ Etnikleştirme ve kültürel çoğulluk hegemonyalaşma dünya kültürel hiyerarşinin ve kültürel asimilasyonundan oluşan bir batı deneyimidir’’ ifadesini kullanmıştır.

Bütün gruplar kollektif bilinç kurma çabası içerisindendir. Kollektif bir şuur olmadan, varılmak istenen hedeflere varılamaz. Ulusal kimlikler de kollektif bilinç taşırlar. Ulusal kimlik, devlet kurmanın temel anahtar kavramı olmuştur. Yani ayrı bir ulusal kimlik ayrı bir devlet olmanın giriş kartı gibidir.

Türkiye’de ulusal kimlik, Türk milli kimliği üzerinde yoğunlaşmıştır. Küreselleşmeyle oluşan etki-tepki alanında Türkiye’de Türkler dışındaki diğer ırklar ulusal kimliğe karşı tepki geliştirmiştir. Amerika gibi ortak geçmişten ve kutsallaştırılmayacak bir vatan toprağından mahrum olan bir devlet bünyesindeki tüm milletleri, oluşturduğu üst kimlik altında toplayabiliyorken, ülkemizde ortak bir coğrafyaya ve tarihe sahip birçok değeri aynı olan milletler neden üst kimlikle birleşemesinler. Müşterek değerlerimizin çokluğu bizi bir üst kimlikte birleştirebilir. Bunun tek ırka dayalı kimlik karşısında mantıklı olmayacağını ve yıkılma ihtimalinin olacağını düşünenlerin yanılgı içerisinde olduğunu söyleyebilirim. Tek ırkın varlığına dayanan ulusal kimliklerde diğer vatandaşların devlete karşı şiddetli muhalefetleri olacağı gibi bağımsızlığa yönelik mücadelelerin olması, tedbir alınmadığı sürece kaçınılmazdır. Alınacak tedbir eğer şiddetle bastırmak olacaksa tarih dedenin tecrübelerine göre bağımsızlıkla sonuçlanması kaçınılmazdır. Bu güne kadar kurulan tüm Türk devletlerinin bağımsızlık mücadeleleri kendilerine uygulanılan baskı, asimilasyon ve boyunduruk altına alınma hamlelerine karşı ortaya çıkmadı mı?

Yeni bir devlet kurulduğunda, yeni bir kimliğe de ihtiyaç duyar. Bu durumda yeni kimlik kısmen eski kimliğin üzerine inşa edilir kısmen de eski kimliğe karşı tepki geliştirir. Türkiye Cumhuriyeti, yönetim yapısı ve kurumlarıyla meşruluğu sağlamak için Osmanlı müesseselerini ve medeniyetini yoğun bir şekilde eleştirmiş hatta son dönemlerin padişahları aleyhinde hainliğe varan hükümler vermiştir. Elbette bu kurulan yeni Türk devletinin meşruluğu için şarttı. Fakat bu durum yapılan eylemlerin haksızlık olmadığını gösteremez.

Devletlerin ve hükümetlerin meşruluğu, kurumlarının işleyişi ve politikalarının devamı için gerekli olan, vatandaşın benimsemesi gereken misyonlar, basın ve yayın tarafından, tarihin içinden seçilen değerlerle topluma enjekte edilmektedir. Kimlik, çıkarlar ve çağdaş vizyonlar gereğince değişkenlik gösteren bir yapıya sahiptir.

Sonuç

Günümüz bireylerini karmaşık hal alan kimlik tanımlaması, tarih eğitiminin yeni alanlara yayılmasını, içerik, yöntem ve teknik olarak çeşitlenmesini gerektirir. Bu çeşitlik tarih dersi kitaplarında ve tarihi konu edinen basında da sağlanmalıdır. Ayrıca kimlik oluşumunu, kendini tamamlamamış bir süreç olarak görmekte yarar vardır. Böylelikle farkları artırıp çatışma ortamlarını oluşturan ‘’biz’’ ve ‘’ötekiler’’tanımlamaları keskinleşmeyecektir. Bunun yanı sıra yaratılacak üst kimlikler aracılığıyla gruplar arası çatışmalar önlenmelidir.[66]

Küreselleşmeyle beraber gelen tehditlere karşı, alt kimliklerin gelişimine destek vermekle beraber kapsayıcı bir üst kimlik oluşturulmalıdır. Çeşitlilikler zenginlik olarak değerlendirilebilir. Ülkemizde oluşturmak istediğimiz kimliği ilk önce kendi değerlerimizden yola çıkarak inşa etmeliyiz. Dışarıdan gelen tavsiye ve modellere karşı temkinli olmalıyız; iyi yanarlından faydalanmasını ve bizim değerlerimize uygun olmayanlardan uzak durmasını bilmeliyiz.

Tarih ilminin ve tarih eğitimini disiplin içi amaçlarını daha çok öne çıkarmak gerekmektedir. Fakat tarihin disiplin dışı amaçlarından kimsenin vazgeçemeyeceği açık olduğundan bunu da göz ardı etmemeliyiz. Tarihi kimlik inşasında kullanırken, sadece olumlu yanlarıyla değil olumsuzluklarıyla beraber anlatmaktan çekinmezliyiz.

[66] Aslan, Avcı akçalı, agm, s. 130.

KAYNAKÇA

- **ÖZTÜRK**, Yücel, ***''Tarih ve Kimlik''*** Akademik İncelemeler Dergisi, Cilt:', Sayı:1, 2007.
- **AYDIN**, Suavi, ***''Kimlik Sorunu, Ulusallık ve Türk Kimliği''*** Öteki Yayınları, Ankara, 1999.
- **ŞIVGIN**, Hale, '***''Ulusal Tarih Eğitiminin Kimlik Gelişimindeki Önemi''*** Akademik Bakış Dergisi, Cilt:2, Sayı:4, 2009.
- **YETİŞGİN**, Mehmet, ***''Tarih, Coğrafya ve Sosyo-Kültürel Ortamın Türk kimliğinin Gelişmesine Etkileri''*** Akademik İncelemeler Dergisi, Cilt:2, Sayı:1, 2007.
- **VERGİN**, Nur, ***''Kişisel Tarih ve Kimlik İnşası: Nasıl Türk Olunur?''*** http://xa.yimg.com
- **ÇELİK**, Hüseyin, ***''Küreselleşme Sürecinde Kimlik Tartışmaları ve Medyanın Rolü: Kosova Örneği''*** http://globalmediajournaltr.yeditepe.edu.tr
- **ŞİMŞEK**, Ufuk, **ILGAZ**, Selçuk, ***''Küreselleşme ve Ulusal Kimlik''*** http://www.belgeler.com
- **ASLAN**, Erdal, **AVCI AKÇALI**, Aslı, ***''Kimlik Sunumu Olarak Tarih Eğitimi''*** DEÜ Buca Eğitim Fakültesi Dergisi, Sayı:22, 2007.
- **BAYRAKLI**, Burak, ***''Milli Mücadele Döneminde Basın''*** Lisans Tezi, Diyarbakır, 2012.
- **EMEN**, Mehmet, '***''İç ve Dış Tenkidiyle Lisede Okutulan 10. Sınıf Tarih Ders Kitabı''*** Diyarbakır, 2012.